

другого боку, – це завжди висловлювання з імпліцитною оцінкою бенефактивності, що частково також інтенсифікує модальний намір суб'єкта, але вже з іншою мотивацією... ці висловлювання мають дескриптивно оцінну характеристику” [1: 95]. Предикат служить для передачі експлікації наміру мовця (здійснити публічну мовленнєву дію), що має на меті вплинути на розвиток подій. По суті, потенційний план висловлювання нівелюється, набуваючи перформативного значення (хочу подякувати = дякую; можу запропонувати = пропоную). Варто наголосити, що подібні конструкції мають перформативний статус лише в ситуації безпосереднього мовленнєвого акту (за наявності адресанта й адресата), в інших випадках висловлювання перебуває у сфері задуму (наміру). Отже, модальний компонент у поєднанні з перформативним дієсловом виконує такі функції:

- 1) дозволяє вживати деякі інфінітиви в перформативному значенні;
- 2) змінює тип перформатива (від „сильного” до „слабкого”);
- 3) надає висловлюванню підкреслено ввічливого звучання.

Отже, модальні слова та частки модифікують висловлювання, впливають на його модальне забарвлення, зменшують категоричність, сприяють невимушеності, безпосередності спілкування та позначаються на ввічливості.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Адамсон И. Модальный смысл дезидеративности: от семантической зоны к семантической типологии высказывания (на материале русского языка). – Таллин: Издательство Таллинского университета, 2006. – 131 с.
2. Адмони В.Г. Основы теории грамматики. – М.; Л., 1964. – 105 с.
3. Балли Ш. Общая лингвистика и вопросы французского языка. – М.: Изд-во иностр. лит., 1955. – 416 с.
4. Теория функциональной грамматики. Темпоральность. Модальность / Бондарко А.В., Беляева Е.И., Бирюлин Л.А. и др.; Ред. кол.: Бондарко А.В.(отв. ред.) и др.; АН СССР. Ин-т языкознания. – Л.: Наука, 1990. – 263 с.
5. Виноградов В.В. Русский язык (грамматическое учение о слове). – М.: МП РСФСР, 1947. – 784 с.
6. Гандзюк О.М. Функционально-семантическое навантаження модальних синтаксисом // Лінгвістичні дослідження: Збірник наукових праць. – Вип.7. – Харків: ХДПУ, 2001. – С. 91-98.
7. Золотова Г.А. Коммуникативная грамматика русского языка / Г.А.Золотова, Н.К.Онипенко, М.Ю.Сидорова; РАН Институт русского языка имени В.В.Виноградова, Московский государственный университет имени М.В.Ломоносова. Филологический факультет. – М., 1998. – 528 с.
8. Корди Е.Е. Вторичные функции высказывания с модальными глаголами // Храковский В.С. Типология и грамматика / АН СССР. Ин-т языкознания; Ред. кол. В.С. Храковский (отв. ред.) и др. – М.: Наука, 1990. – С.174-180.
9. Романов А.А. Системный анализ регулятивных средств диалогического общения. Пособие по теоретическим курсам. – М.: Ин-т языкознания АН СССР, Калининский СХИ, 1988. – 183 с.
10. Русская грамматика. – М.: Наука, 1980. – Т.2.
URL: <http://www.rusgram.narod.ru>
11. Свиридова Т.М. Вводно-модальные компоненты в аспекте характеристики согласия / несогласия // Вестник МГОУ. Серия „Русская филология”. – №3. – 2007. – М.: Изд-во МГОУ. – С.20-27.
12. Ткачук В.М. Категория суб'єктивної модальності: Монографія. – Тернопіль: Підручники й посібники, 2003. – 240 с.
13. Шатуновский И.Б. Семантика предложения и нереперентные слова. Значение. Коммуникативная перспектива. Прагматика. – М.: Языки русской культуры, 1996.
14. Шинкарук В.Д. Категорії модусу і диктуму в структурі речення: Монографія. – Чернівці: Рута, 2002. – 272 с.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Алла Безноса – аспірант кафедри загального і слов'янського мовознавства та журналістики Полтавського державного педагогічного університету імені В.Г.Короленка.
Наукові інтереси: комунікативна лінгвістика.

НОМІНАТИВНІ ОДИНИЦІ НА ПОЗНАЧЕННЯ РОДИННИХ СТОСУНКІВ В УКРАЇНСЬКІЙ, НІМЕЦЬКІЙ ТА ПОЛЬСЬКІЙ МОВАХ (за даними вільного асоціативного експерименту)

Тетяна БІСОВЕЦЬКА (Рівне, Україна)

У статті аналізуються соціально марковані номінативні одиниці за даними вільного асоціативного експерименту. У результаті обробки даних експерименту було сформовано асоціативні поля номінативних одиниць на позначення родинних стосунків, визначено стереотипні та індивідуальні реакції на запропоновані слова-стимули.

The article deals with marked nominative lexical units denoting the social status according to the results of free associative experiment. The paper gives the associative fields of nominative lexical units denoting family relations, stereotyped and individual associations on the given stimulus words.

Сучасні лінгвісти переважно зорієнтовані на вивчення взаємовідносин між людиною, мовою, культурою і навколишнім світом людини [1-3, 5, 8-9, 13-14]. Внутрішньомовні та міжмовні дослідження груп слів або окремих одиниць на позначення родинних стосунків

здійснено у працях вітчизняних та зарубіжних науковців: образ жінки, матері на матеріалі російської та польської мов розглядали М. А. Алексєєнко [1-2], Є. Бартмінський [13-14], Р. Гаваркевич [5]; номінації чоловіка в українській, російській та чеській мовах присвячена праця А. М. Архангельської [3] та ін.

Метою статті є характеристики номінативних одиниць на позначення родинних стосунків за даними вільного асоціативного експерименту з носіями української, німецької та польської мов.

Досягнення поставленої мети передбачає розв'язання таких основних завдань: 1) сформувати асоціативні поля номінативних одиниць на позначення родинних стосунків; 2) виділити типи асоціацій; 3) визначити стереотипні та індивідуальні асоціації на запропоновані слова-стимули.

Матеріалом дослідження є українські, німецькі та польські номінативні одиниці на позначення родинних стосунків, які входять до тематичної групи назв, що маркують соціальний статус людини.

Сім'я – це одна з перших форм соціальної спільноти людей і соціальних відносин. Родинні стосунки пов'язують індивідів кривними, шлюбними зв'язками або відносинами всиновлення [4]. У нашому дослідженні ми розглянемо родинні стосунки за кривністю, а саме: *мати* (нім. **Mutter**, пол. **matka**) і *батько* (нім. **Vater**, пол. **ojciec**).

Стереотипи родинних ролей вирізняються, за висловлюванням Є. Бартмінського [14: 103], яскравою ознакою цінності, причому щодо матері і батька таке оцінювання є позитивним, сягає рівня ідеалізації. У мовно-культурному образі світу мати є, передусім, люблячою, турботливою і поблажливою. Батько, перш за все, вважається піклувальником, суворим, але справедливим, і тільки потім – теж турботливим і поблажливим. Отже, спробуємо підтвердити чи спростувати це твердження.

Вільний асоціативний експеримент проводився із носіями української, німецької та польської мов методом письмового анкетування. В експерименті взяли участь по 100 українських, німецьких та польських інформантів віком від 18 до 30 років.

Семантичну структуру асоціативного поля зазвичай "вписують" у схему словникових значень стимулу [8: 754]. Це дозволяє виявити серед реакцій зразки, які реалізують всі зафіксовані у тлумачному словнику лексико-семантичні варіанти багатозначного слова. Крім цього, завжди є певний набір реакцій, які виходять за межі лексичної семантики і граматичних відношень стимулу. Такі реакції несуть когнітивну й прагматичну інформацію, вони передають знання про світ або ставлення до світу носіїв мови.

Специфічні національні асоціації, як зазначає М. П. Кочерган [10: 311], властиві не тільки лексиці з національно-культурним компонентом, а й нейтральним загальноживаним словам на позначення речей і понять, які є поширеними у всіх культурах. Знання семантичних асоціацій, а також символіки слів дозволяє виявити реальне функціонування слова у певному соціумі. Зіставне вивчення асоціацій засвідчує, що близькість національних культур можна оцінити через подібність семантичних асоціацій. Асоціативні зв'язки є важливими й для відтворення мовної картини світу [10: 313-314].

Проаналізувавши реакції українських, німецьких і польських інформантів та виходячи із завдань дослідження і специфіки аналізованого матеріалу, ми виділили наступні типи асоціацій:

- синтагматичні (атрибутивні, синтаксичні);
- парадигматичні (гіперонімічні, синонімічні, антонімічні);
- тематичні;
- когнітивні.

Порівнюючи реакції на стимул *мати* (нім. **Mutter**, пол. **matka**) в українській, німецькій та польській мовах, ми спостерігаємо наступне: в українській мові найчисленнішою реакцією є *рідна*, у німецькій – *Vater* "батько", у польській – *miłość* "любов". Реакції *батько* і *любов* на стимул *мати* зустрічаються в усіх трьох мовах, тоді як реакція *рідна* представлена лише в українській мові. На стимул *батько* (нім. **Vater**, пол. **ojciec**) в українській мові найчисленнішою реакцією є *син* – спадкоємець, продовжувач роду; у німецькій та польській – нім. *Mutter*, пол. *matka* "мати".

До синтагматичних атрибутивних реакцій належать: укр. **мати** < добра, любляча, хороша, кохана, найдорожча, рідна, рідненька, найрідніша, красива, руда; нім. **Mutter** "мати" < *liebevoll* "любляча", *besorgt, fürsorglich* "турботлива", *lieb* "дорога", *gut* "хороша"; пол. **matka** "мати" < *kohana* "любима, кохана", *dobra* "добра", *zmczona* "стомлена"; укр. **батько** < рідний, добрий, найкращий, дорогий, великий, сміливий, суворий, вимогливий, грізний, мудрий, серйозний; нім. **Vater** "батько" < *nett* "милий", *liebevoll* "люблячий", *lieb* "дорогий", *hilfreich* "готовий допомогти", *verantwortungsbewußt* "свідомий, відповідальний", *groß* "великий", *stark* "сильний", *streng* "суворий", *fremd* "чужий", *krank* "хворий", *schwierig* "важкий, з важким характером", *dick* "товстий"; пол. **ojciec** "батько" < *surowy* "суворий", *dobry* "добрий", *kochany* "любимий, коханий", *apodyktyczny* "авторитетний", *zły* "злий, поганий".

До синтагматичних синтаксичних реакцій належать як узгоджені (укр. **мати** < *годує*; укр. **батько** < *виховує*; нім. **Mutter** "мати" < *beschützt* "захищає", *behütet* "оберегає"), так і неузгоджені (нім. **Mutter** "мати" < *stillen* "годувати груддю"; нім. **Vater** "батько" < *schweißen* "зварювати") реакції.

До парадигматичних гіперонімічних реакцій відносимо: укр. **мати** < жінка, пол. **matka** "мати" < *kobieta* "жінка", *rodzic* "один із батьків, батько чи мати"; укр. **батько** < чоловік, родич, член родини, рідня, голова сім'ї, глава, голова; нім. **Vater** "батько" < *Mann* "чоловік", *Eltern* "батьки"; пол. **ojciec** "батько" < *mężczyzna* "чоловік", *rodzic* "один із батьків, батько чи мати", *głowa rodziny* "голова сім'ї", *głowa* "глава, голова"; синонімічних – укр. **мати** < *мама, матуся, ненька*; нім. **Mutter** "мати" < *Mama* "мама"; пол. **matka** "мати" < *tata* "мама", *tatusia* "матуся"; укр. **батько** < *тато*; нім. **Vater** "батько" < *Papa* "тато"; пол. **ojciec** "батько" < *tata, tato* "тато"; антонімічних – за кривними зв'язками: укр. **мати** < *дівчи, син*; нім. **Mutter** "мати" < *Kind* "дитина", *Tochter* "дочка"; пол. **matka** "мати" < *dziecko* "дитина", *córka* "дочка"; укр. **батько** < *син, дочка*; нім. **Vater** "батько" < *Sohn* "син", *Tochter* "дочка"; пол. **ojciec** "батько" < *syn* "син"; за статтю: укр. **мати** < *батько, тато*; нім. **Mutter** "мати" < *Vater* "батько"; пол. **matka** "мати" < *ojciec* "батько"; укр. **батько** < *мати, матір*; нім. **Vater** "батько" < *Mutter* "мати"; пол. **ojciec** "батько" < *matka* "мати"; за відносинами всиновлення: укр. **мати** < *мачуха*. Проте останню реакцію, разом із реакцією *квітка*, можна віднести й до когнітивних, пов'язаних зі знаннями про світ, а саме про лікарську рослину *мати-й-мачуха*.

Тематичні реакції можемо розподілити за такими групами: **почуття, ставлення, риси характеру, властивості** (укр. **мати** < *любов, ніжність, ласка, тепло, безпека, відданість, сердечність, мудрість, добро, доброта, опіка, турбота*; нім. **Mutter** "мати" < *Gefühle* "почуття", *Fürsorge* "піклування", *Liebe* "любов", *Wärme* "тепло", *Schutz* "захист", *Geborgenheit* "захищеність", *Glück* "щастя"; пол. **matka** "мати" < *miłość* "любов", *poświęcenie*

"самовідданість", *rozumienie* "розуміння", *dobro* "добро", *dobroć* "доброта", *spokój* "спокій", *troska* "турбота", *ciepło* "тепло"; укр. **батько** < *любов, захист, сила, безпека, відповідальність, доброта, опора, підтримка, радість, розум, серйозність, тепло*; пол. **ojciec** "батько" < *ostoją, oparcie* "опора", *miłość* "любов", *władza* "влада", *siła* "сила", *bezpieczeństwo* "безпека", *opiekunczość* "турбота, дбайливість", *odpowiedzialność* "відповідальність", *nerwowość* "нервовість", *twardość* "твердість", *autorytet* "авторитет"; нім. **Vater** "батько" < *Starke* "сила", *Schutz* "захист", *Vertrauen* "довіра", *Respekt* "повага", *Freundschaft* "дружба"); **сім'я** (укр. **мати** < *сім'я, родина, дім, дружина*; нім. **Mutter** "мати" < *Familie* "сім'я, родина", *Zuhause* "дім, рідна домівка"; пол. **matka** "мати" < *rodzina* "сім'я, родина", *dom* "дім, рідна домівка"; укр. **батько** < *дім, сім'я, родина*; нім. **Vater** "батько" < *Familie* "сім'я, родина"; пол. **ojciec** "батько" < *rodzina* "сім'я, родина", *dom* "дім, рідна домівка").

Тематична група **побут** представлена лише у німецькій мові: нім. **Mutter** "мати" < *Blumenschürze* "квітчастий фартух", *Essen* "їжа", *Kochtopf* "каструля". Остання реакція входить до складу сталих виразів: *an den Kochtopf gefesselt sein, mit dem Kochtopf verheiratet sein* – ірон. займатися (лише) домашнім господарством [15]. Ці німецькі реакції пов'язані з кухнею, яка вважалася раніше однією з "трьох К" (Kinder, Küche, Kirche – досл. Діти, кухня, церква) – приписів щодо ролі жінки у німецькому суспільстві.

У реакціях українських інформантів виявлено пестливі номінації **матері** < голубка, сонечко; шанобливі: **мати** < *святє*. А взагалі, глибока щира повага і шанування матері як найближчої, найріднішої особи є нормативною, і, як зауважує М. А. Алексєенко [1: 422], цей мовний етикет є елементом культурної бази багатьох мов.

Оскільки батько є головою родини, на ньому лежить відповідальність утримання сім'ї, то закономірно, що частина реакцій у трьох мовах пов'язана з його **професійною діяльністю, знаряддями праці та матеріальним забезпеченням**: укр. **батько** < *військовий, комп'ютер, автомобіль*; нім. **Vater** "батько" < *Journalist* "журналіст", *Geldgeber* "кредитор", *Geldverdiener*

"годувальник", *Alimente* "аліменти", *Auto* "автомобіль"; пол. **ojciec** "батько" < *praca* "робота", *chleb* "хліб", *kierownica* "кермо".

Надзвичайно цікавими вважаємо когнітивні реакції, здобуті в ході вільного асоціативного експерименту. У носіїв німецької мови стимул **Mutter** "мати" асоціюється із міжнародним святом, яке відзначається з 1922 року < *Muttertag* "День матері". В Україну це свято прийшло відносно недавно, у 2000 році, і офіційно відзначається, як і в Німеччині, у другу неділю травня [16]. Ще цікавою є реакція *Theresa* "Тереза", пов'язана із всесвітньо відомою католицькою черницею блаженною матір'ю Терезою, засновницею добродійних місій, лауреатом Нобелівської премії миру за 1979 рік [12]. Польські учасники експерименту дали реакцію *Bóg* "Бог" на стимул **ojciec** "батько". У Тлумачному словнику польської мови знаходимо: *Bóg Ojciec* – w religii chrześcijańskiej: pierwsza osoba Trójcy Świętej [17]. – досл. Бог Отець – перша постать Святої Трійці у християнській релігії. У німецькій групі на стимул **Vater** "батько" була отримана реакція *Ödipus-Komplex* "Едіпів комплекс". Це поняття психоаналітичної теорії, яке було введено Зигмундом Фрейдом, щоб пояснити причини деяких неврозів. Сам комплекс полягає у скеровуванні ніжних, любовних і примітивно еротичних почуттів сина до матері в поєднанні з агресивними, конкурентними почуттями, які скеровуються на батьківську постать, місце якої прагне зайняти дитина у стосунках [7]. Назву явища Фрейд взяв із трагедії Софокла "Цар Едіп", в якому Едіп вбиває свого батька Лая і одружується з матір'ю Іокастою.

Мати виступає зазвичай в колі таких понять, пов'язаних з буттям, існуванням людини, як дім, сім'я, земля, народ [13: 151]. Проте польська мати має й певні своєрідні риси, які відображають специфіку польської національної долі. Формули-символи, у яких вона традиційно функціонує – це рідна мати, мати-земля, Мати Польща, Мати Полька, Матір Божа. В українців образ матері теж із давніх часів користувався пошаною [9: 164]. Слово-символ мати одержує значне емоційно-експресивне навантаження у своїх видозмінах: матінка, матуся, в поєднанні з постійними супроводжувачами: рідна, мила. Поширеними

також є образи землі-матері, неньки-У країни. В. І. Кононенко підкреслює, що основними компонентами символічного значення образу матері є мир, злагода, щастя, родина, рідний край, Україна [9: 165]. Серед здобутих реакцій на стимул **мати** у польській мові зафіксовано один із символів: **Matka** < *Polka* "полька". Реакція українців *рідна* на стимул **мати** підтримується народнопоетичною творчістю та художньою літературою. Наприклад, у прислів'ях: *Як мати рідненька, то й сорочка біленька; Нема в світі правди – тільки рідна мати* [6 (IV: 20)] та поезії Андрія Малишка "Пісня про рушник", яка в народі більш відома під назвою "Рідна мати моя".

Проаналізувавши асоціативні поля номінативних одиниць на позначення соціального статусу у зіставлюваних мовах за характером зв'язку, можемо відмітити, що ядра асоціативних полів утворені переважно парадигматичними реакціями, тобто такими, що належать до того ж граматичного класу, що й слово-стимул. Це є закономірним явищем, оскільки іменники викликають зазвичай парадигматичну асоціацію [11]. Виключеннями стали, наприклад, такі синтагматичні атрибутивні реакції: укр. **мати** < *добра*, **батько** < *рідний*. На периферії асоціативних полів трьох мов також простежується домінування парадигматичних реакцій.

Переважає більшість реакцій у трьох мовах є позитивно забарвленою або нейтральною, проте є й кілька негативно забарвлених реакцій. Цікаво, що стосуються вони стимулу

батько: нім. *Vater* "батько" < *Probleme* "проблеми", *gespaltenes Verhältnis* "розірвані стосунки", *Alimente* "аліменти"; пол. *ojciec* "батько" < *klótnia* "сварка".

Носії української, німецької та польської мов проявили активність щодо запропонованих стимулів, значною є кількість реакцій-корелятів, що свідчить про подібність уявлень щодо образів батька й матері, про їх сформованість.

Таким чином, **батько**, за даними вільного асоціативного експерименту у трьох мовах, є суворим, владним; **мати** – більш м'якою і турботливою.

Отже, дослідження номінативних одиниць на позначення родинних стосунків за даними вільного асоціативного експерименту з носіями української, німецької та польської мов дозволило сформувати асоціативні поля номінативних одиниць на позначення родинних стосунків; виділити типи асоціацій; визначити стереотипні та індивідуальні асоціації на запропоновані слова-стимули.

Перспективною дослідження вважається подальший аналіз і зіставлення реакцій на слова-стимули, які є соціально маркованими, за даними вільного асоціативного експерименту з носіями української, німецької та польської мов.

БИБЛІОГРАФІЯ

1. Алексеенко М. А. Концепт 'мать' в синхронной динамике языковой картины мира / М. А. Алексеенко // Грани слова: Сборник научных трудов к 65-летию проф. В.М. Мокиенко. – М.: ООО "Издательство "ЭЛПИС", 2005. – С. 415–422.
2. Алексеенко М. А. Негативен ли образ женщины в языке? / М. А. Алексеенко // Слово в словаре и дискурсе: Сборник научных статей к 50-летию Харри Вальтера. – М.: ООО "Издательство "ЭЛПИС", 2006. – С. 22–31.
3. Архангельська А. М. 'Чоловік' у слов'янських мовах: Монографія / А. М. Архангельська. – Рівне, РІС КСУ, 2007. – 448 с.
4. Бурова С. Н. Семья / С. Н. Бурова // Социология [Электронный ресурс]: Энциклопедия / Сост. А.А. Грицанов, В.Л. Абушенко, Г. М. Евелькин, Г. Н. Соколова, О. В. Терешенко. – Минск: Книжный Дом, 2003. – 1312 с. <http://voluntary.ru/dictionary/568/word/%D1%С5%СС%DC%DF/>
5. Гаваркевич Р. Концепт 'мать' в языковой картине мира поляков и русских / Р. Гаваркевич // Славянские языки в свете культуры: Сборник научных статей. – М.: ООО "А Темп", 2006. – С. 109–115.
6. Грінченко Б. Д. Словарь української мови / Б. Д. Грінченко. – Т.4. – К.: Видавництво Академії Наук Української РСР, 1959. – 564 с.
7. Едіпів_комплекс // Вікіпедія – вільна енциклопедія. – Режим доступу: http://uk.wikipedia.org/wiki/Едіпів_комплекс
8. Караулов Ю. Н. Русский ассоциативный словарь как новый лингвистический источник и инструмент анализа языковой способности / Ю. Н. Караулов // Русский ассоциативный словарь. В 2 т. Т. 1. – М.: АСТ, 2002. – С. 750–782.
9. Кононенко В. І. Символи української мови: Монографія / В. І. Кононенко. – Івано-Франківськ: Видавництво "Плаї", 1996. – 272 с.
10. Кочерган М. П. Основи зіставного мовознавства: Підручник / М. П. Кочерган. – К.: Видавничий центр "Академія", 2006. – 424 с.
11. Лингвопсихологический метод. – Режим доступу: http://onomastike.ru/7Metody_onomasticheskikh_issledovaniy:Lingvopsiholotie_heskii_metod
12. Мати_Тереза // Вікіпедія – вільна енциклопедія. – Режим доступу: http://uk.wikipedia.org/wiki/Мати_Тереза
13. Bartmiński J. Polski stereotyp matki / J. Bartmiński // Językowe podstawy obrazu świata. – Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, 2006. – S. 151–166.
14. Bartmiński J. Stereotypy mieszkają w języku. Studia etnolingwistyczne / J. Bartmiński. – Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, 2007. – 360 s.
15. Kochtopf // АBBYY Lingvo [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.abbyyonline.ru/translate.aspx?LingvoAction=translate&Ln=2&wo_rds=Kochtopf
16. Muttertag // Wikipedia – die freie Enzyklopadie. – Режим доступу: http://de.wikipedia.org/wiki/Muttertag#Daten_in_der_Welt
17. Ojciec // Słownik języka polskiego [Електронний ресурс]. – Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN SA. – Режим доступу: <http://sjp.pwn.pl/lista.php?co=ojciec>

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Тетяна Бісовецька – викладач кафедри теорії та практики перекладу романо-германських мов Рівненського інституту слов'янознавства.

Наукові інтереси: когнітивна лінгвістика, соціолінгвістика.